

ปัญหาทางกฎหมายในการจ่ายเงินมัดจำให้แก่เจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาก่อนการขายทอดตลาดเสร็จสิ้น¹

ธรรมโรจน์ รื่นเรืองบุญ²

จากการศึกษากฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 (ภาคบังคับคดีตามคำพิพากษาและคำสั่ง) เพื่อให้การบังคับคดีตามคำสั่งของศาลเป็นไปด้วยความเร็ว รวด และ มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อที่จะที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีมรดกคดี และไม่เปิดโอกาสให้มีการประวิงคดีในเรื่องของการขายทอดตลาดนั้น นอกจากเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าประมูล ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดได้แล้ว กฎหมายยังให้สิทธิกับบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีไม่ว่าจะเป็นคู่ความที่เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม ผู้รับจ้าง ผู้ร้องขอ เฉลี่ยทรัพย์ มีสิทธิเต็มที่ในการเข้าสู้ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 (ภาคบังคับคดีตามคำพิพากษาและคำสั่ง) ได้เปิดโอกาสในคู่ความที่เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา เข้าสู้ราคาได้เองหรือหาบุคคลอื่นเข้าสู่ราคา และในการขายทอดตลาดทรัพย์ของเจ้าพนักงานบังคับคดี ก่อนการประมูลขายทอดตลาด ผู้เข้าประมูลซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ก็จะต้องวางหลักประกันไว้กับเจ้าพนักงานบังคับคดีเสียก่อน และหากผู้เข้าประมูลได้เสนอราคาซื้อทรัพย์สินเป็นที่สุดแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะทำการเคาะไม้ขายทอดตลาดทรัพย์ให้แก่บุคคลผู้เสนอราคาสูงสุดไป และผู้ที่ประมูลซื้อทรัพย์สินได้นั้น จะต้องทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินไว้กับเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยจะต้องชำระราคา ค่าซื้อทรัพย์สินให้ครบถ้วนกับเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อไป แต่หากผู้ซื้อทรัพย์สินนั้นไม่ชำระราคา ค่าซื้อทรัพย์สินในส่วนที่เหลือภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะทำการริบเงินมัดจำค่าซื้อทรัพย์สิน และนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดต่อไป

กรณีเงินในส่วนที่ริบมัดจำนั้น หากมีการริบเงินมัดจำไปหลายครั้ง เงินในส่วน ริบมัดจำก็จะมีจำนวนมาก แต่เงินที่ได้จากการริบมัดจำจากการขายทอดตลาดดังกล่าวนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 339 และ มาตรา 340 บัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องจัดการการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินให้เสร็จสิ้นจึงจะจ่ายเงินจำนวนนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ จากข้อเท็จจริงมีปัญหาย่อยว่า กรณีเงินมัดจำที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ทำการริบไว้นั้น ยังไม่สามารถจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายในการจ่ายเงินมัดจำให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก่อนการขายทอดตลาดเสร็จสิ้น โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์พิมพ์ใจ รื่นเรือง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และ รองศาสตราจารย์จุฑพร วงศ์ทองสรรค์

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานิติศาสตรบัณฑิต) จังหวัดขอนแก่น
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เนื่องจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินยังคงไม่เสร็จสิ้น ดังนั้น หากในคดีเรื่องนั้น ปรากฏว่ามีการซื้อทรัพย์สินและผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ไม่ชำระราคาค่าซื้อทรัพย์สินในส่วนที่เหลือภายในกำหนด ขอมที่จะทิ้งมัดจำไปหลายครั้ง เงินมัดจำขอมที่จะมีจำนวนมาก แต่เจ้าหนี้จะขอรับเงินนี้ไปไม่ได้จนกว่าการขายทอดตลาดจะเสร็จสิ้น ซึ่งบางรายใช้เวลาขายทอดตลาดรวมแล้วหลายปี

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ปัญหาทางในการการจ่ายเงินมัดจำให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนการขายทอดตลาดเสร็จสิ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 (ภาคบังคับคดีตามคำพิพากษาและคำสั่ง) ยังไม่ครอบคลุม และมีปัญหาในการบังคับใช้หลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาการริบเงินมัดจำจากการขายทอดตลาด หากผู้ซื้อไม่ยอมมาชำระในส่วนที่เหลือ ซึ่งปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ยังไม่ได้กำหนดวิธีการให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในการจัดการกับเงินมัดจำไว้

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการจัดการเงินมัดจำ ซึ่งปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังไม่ได้กำหนดวิธีการให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในการจัดการกับเงินมัดจำไว้ หากเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องจ่ายเงินมัดจำนั้นจะต้องจัดการอย่างไร

ปัญหาประการสุดท้าย ปัญหาการจัดการลูกหนี้ตามคำพิพากษาทั้งเงินมัดจำในลักษณะประวิงคดีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังไม่ได้กำหนดเอาไว้ อย่างชัดเจน จึงไม่อาจทราบได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องมีการจัดการลูกหนี้ตาม คำพิพากษาที่มีลักษณะในการทิ้งมัดจำเพื่อประวิงคดีอย่างไร

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางในการการจ่ายเงินมัดจำให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนการขายทอดตลาดเสร็จสิ้น ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัญหาการริบเงินมัดจำจากการขายทอดตลาด ผู้ศึกษาควรปรับปรุงแก้ไข ข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 339 ในเรื่องการจ่ายเงินมัดจำไว้ให้ชัดเจน โดยนำหลักเรื่องมัดจำ โดยบัญญัติความดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 339 วรรคสอง “ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่กรณีหากมีเงินมัดจำอันเนื่องมาจากการขายทอดตลาดนั้นให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินตามจำนวนหนี้และค่าฤชาธรรมเนียมตามคำพิพากษาให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเท่าที่รายได้จำนวนสุทธิจะพอแก่การที่จะจ่ายให้ได้”

2. ปัญหาการจัดการเงินมัดจำ ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเพิ่มบทบัญญัติในเรื่องการจัดการจ่ายเงินมัดจำในมาตรา มาตรา 340 ดังนี้ “ในกรณีที่มิได้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหลายคนร้องขอให้บังคับคดีแก่ทรัพย์สินของ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือในกรณีตามมาตรา 324 เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ขายทอดตลาดหรือ จำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สิน หรือกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีริบเงินมัดจำอันเนื่องมาจากผู้ซื้อทรัพย์สินไม่ชำระราคาค่าซื้อทรัพย์สินในส่วนที่เหลือ นั้น ให้ดำเนินการดังนี้

(1) หักค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีไว้ แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นของ เจ้าของรวม ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหักเงินส่วนของผู้รวมอื่นนอกจากส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกจากเงินที่ได้จากการขาย หรือจำหน่ายทรัพย์สิน หรือริบมัดจำนั้นเสียก่อน แล้วจึงหักค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีจากเงินเฉพาะส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(2) จัดทำบัญชีส่วนเฉลี่ยแสดงจำนวนเงินที่จ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ทรงสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นแต่ละคนจากเงินจำนวนสุทธิที่พอแก่การที่จะจ่ายให้ตามสิทธิของบุคคลเช่นว่านั้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นโดยให้แสดงจำนวนเงินที่กันส่วนให้แก่เจ้าของรวมไว้ในบัญชีดังกล่าวด้วย

(3) ส่งคำบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าของรวม และบุคคลตาม (2) ขอให้ตรวจสอบบัญชีส่วนเฉลี่ยนั้นและให้ยื่นคำแถลงคัดค้านได้ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันส่งคำบอกกล่าว

ถ้าไม่มีคำแถลงคัดค้านภายในกำหนดเวลาตาม (3) ให้ถือว่าบัญชีส่วนเฉลี่ยดังกล่าวเป็นที่สุด และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินให้แก่บุคคลตามบัญชีส่วนเฉลี่ยนั้น”

3. ปัญหาการจัดการลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เงินมัดจำในลักษณะประวิงคดี จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศอธิบดีกรมบังคับคดี เรื่อง หลักเกณฑ์การวางหลักประกันพิเศษ ปี พ.ศ. 2563 ดังนี้

“ข้อ 1 ในคดีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินใหม่ อันเนื่องมาจากเหตุที่ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิมไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาเป็นสองเท่าของจำนวนเงินหลักประกันตามประกาศ คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์การวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา

ข้อ 2 ในคดีที่มีผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือมาแล้วสามครั้ง ในการประกาศขายทอดตลาดครั้งต่อไป ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้ผู้เข้าเสนอ ราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาเป็นสี่เท่าของจำนวนเงินหลักประกันตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควร ขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์การวางหลักประกัน การเข้าเสนอราคา เว้นแต่ ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาแล้ว เห็นสมควรกำหนดหลักประกันพิเศษสูงกว่าสี่เท่า ให้รายงานเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเพื่อเสนออธิบดี หรือรองอธิบดีผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณากำหนดหลักประกันการเข้าเสนอราคา

ข้อ 3 ในคดีที่มีผู้เสนอราคาสูงสุดซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่ถูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้หามานั้น ไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือมาแล้วสามครั้ง และในการซื้อทรัพย์สินดังกล่าวมีพฤติการณ์เพื่อประวิงคดี ในการประกาศ ขายทอดตลาดครั้งต่อไป ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาเป็นห้าเท่าของจำนวนเงินหลักประกันตามประกาศ

คณะกรรมการกำหนด หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด
เรื่อง หลักเกณฑ์การวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา

ข้อ 4 ความในข้อ 1-3 ไม่ใช่บังคับในกรณีที่ผู้เข้าเสนอราคาเป็นผู้มีสิทธิขอหัก ส่วนได้ใช้แทน
หรือคู่สมรสที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้กันส่วนแล้ว หรือผู้ที่ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐและได้รับบัตร
สวัสดิการแห่งรัฐ

ข้อ 5 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับกับประกาศขายทอดตลาดที่ประกาศตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2563
เป็นต้นไป”

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ตันศิริ และพิมพ์ใจ รื่นเรือง. เอกสารประกอบคำบรรยายกระบวนการวิชาหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป..

จรัญ ภักดีธนากุล. กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดี. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2561.

พิพัฒน์ จันทรางกูร. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและ
การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2546.

วิวัฒน์ ว่องวิวัฒน์ไวยะ. สรุปย่อหลักกฎหมายการบังคับคดี. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2563.

ศนันท์กรณ์ โสทธิพันธ์. คำอธิบายนิติกรรมสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,
2561.

โสภณ รัตนารักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2556.